

PJESNIŠTVO

Zvuk razbijene vaze

Stihovi Ivana Martinca u knjizi
»Ulazak u Jeruzalem« (Narodno
sveučilište Split, 1992) svjedoče
o fiksaciji ljubavi i o pažnji koja
nadoknađuje zbiljske gubitke

U z obraze, bez bojazni i zavis-
ti, zbrajajući razbacano po-
put Ezre i izvlačeći zglobovi-
to iz Knjige Zavjeta, izbjeg-
avši zamke praznoga zra-
ka, prizvao je znakove Zida
i Zlatnih vratiju kroz koja se
zbio »Ulazak u Jeruzalem«. Zavidim zbog
tolikih zvučnih z-ova, izvađenih uglavnom
iz upravo spomenute knjige, najnovije pjes-
ničke zbirke splitskog (također filmskog i li-
kovnog) autora Ivana Martinca. Nekoliko
uvodnih taktova okupio sam i montirao do-
nekle na način predložka i nadam se da ni-
je bilo uzalud. Kao naslov prikaza, u istom
ključu, stavio sam međutim »Zvuk razbije-
ne vaze« jer nas upućuje i u blizinu smisla
navedena postupka.

Tako se, naime, naziva jedna više no ka-
rakteristična pjesma, koja je pritom epilog
pjesme naslovljene jednostavno »Vaza«.
A jedna i druga bave se prošlošću u sadaš-
nosti, nepostojanim u trajnomu, prolaznim
u vječnomu, što je jamačno tematska, ali
i egzistencijalna, pa i esencijalna opsesija
Martinčeva pisanja. Nije slučajno spome-
nuta vaza upravo egipatska, grčka ili rim-
ska, kao što nije slučajno da su ambijenti
njegove evokacije najčešće biblijski ili an-
tički, ukoliko nisu i najzravnije locirani
u splitsku Dioklecijanovu palaču, odnosno
ukazuju na patinu i auru jednoga iskusnog
i koncentriranog mjesta (proširenoga i pro-
dubljenoga ikonografski i sfingama i ras-
pečima).

Sintagma o »zvuku razbijene vaze«
— posuđena iz francuskoga, a posredstvom
prijatelja — svjedoči podjednako fiksaciju
ljubavi i pažnje koji nadoknađuju zbiljske
gubitke, a predstavlja metaforično i trau-
mu bez koje i nema pjevanja. Shvaćena kao
poetički princip ona se približava i tehnici
Martinčeva izraza, jer on gotovo uvijek kre-
će od ulomaka i krhotina — kao što je Po-
und polazio od razlomljenih tuđih jedinica
govora i značenja ili kao što je Tonči Petra-
sov Marović znao često sačiniti pjesmu od
spolija i »retaja«. Ova najnovija kumulativ-
no-jukstaponirajuća metoda dodiruje se,
dakako, s eicštenjovskom »montažom atrak-
cija«, ali i s oholom skromnošću najiz-
ravnijeg svjedočenja pukih dokumenata.

Ne zaboravimo da je isti pisac složio

i prepisao gradu očeva radnog fascikla
u obliku svojevrsnog faction-romana ili da
se obratio srpskom prijatelju ne samo na
način Camusa već i njegovim istim (istina,
skraćenim i sažetim) riječima. Ali nemojmo
previdjeti ni činjenicu da su mu »autoriteti«
(literarni »auctoritates«), podjednako čedni
mu roditelj koliko i slavni francuski filozof,
jer ih svojim citatno-parafraznim postup-
kom povezuje na novoj razini. Grada Mar-
tinčeve poezije, zahvaljujući tomu, na »sli-
čan način, može imati visoki status moral-
nih ili povijesnih paradigmi ili pak najniži
rejting životnih banalnosti. Pa se zgode iz
konkretno svakidašnjice prepliću i križaju
sa simboličkim likovima i uzornim modeli-
ma.

»Zvuk razbijene vaze« jest i autentičan
šum sazreloga ili čak okasnjeloga življenja,
žalobna ili piskutava emanacija čežnje za
trenucima sjaja, čvrstine i pouzdanja. Iz
perspektive sabiranja uspomena i inventu-
re snažnih proživljenih emocija javlja se
bolna pukotina u biću. Naviranje sentimen-
ta, opasnost konvencionalne poetičnosti
i potrošnih nadahnuća, Martinac nastoji
suzbiti upravo distancom i izmjenom pravi-
la igre, stavljanjem fiktivnih (čak »apokrif-
nih) maski ili uspostavljanjem konceptual-
nih kombinacija. Stoga se u njegovoj poeziji
javljaju likovi poput »persona« (pa bio to
starozavjetni Ivan Zebedejev i Teofil ili no-
vozavjetni, aktualni Paradačov i Char,
Warhol i Brodski, o Josipu Križaniću da
i ne govorimo). Stoga su njegovi stihovi čes-
to pohvale uzorima i znancima, među koji-
ma se pisac-čitatelj dosjetljivo smješta. Sto-
ga su njegove knjige izrazito referencijalne
i autoreferencijalne, k tomu organizirane
strogim numeričkim pravilima. Stoga je
njegovo pisanje često sasvim određeni
hommage osobama i duhu podneblja, kat-
kad ništa manje uvjerljiv obol mogućnosti-
ma mentalne konstrukcije možda podsvjes-
no i pitagorejskih dimenzija i proporcija.

Premda kuca na Zlatna vrata, ulazak
u Jeruzalem može se naravno dogoditi
i kroz neki uži, skromniji prolaz. Zaključni
očenaši za oca i majku dokazuju da Martin-
cu nisu strane ni dubine najpoznatijih oče-
kivanja, kao što dnevnički ton pokazuje po-
vjerenje u riječ. **Tonko MAROEVIĆ**

neopredvidljivost
obol mentalne konstrukcije